

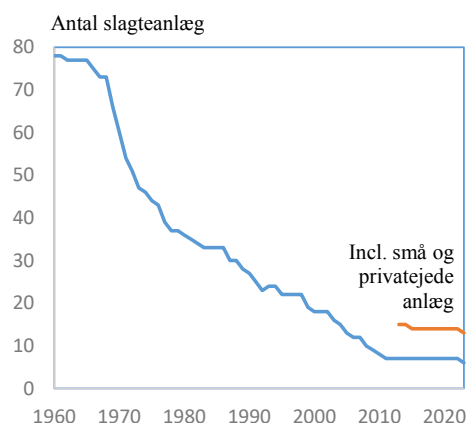

Færre slagterianlæg og strukturtilpasning

I april måned offentliggjorde Danish Crown en større omstrukturering, som medfører en lukning af slagteriet i Sæby. Dermed fortsætter en mangeårig strukturudvikling, som især kan forklares med færre slagtesvin, udnyttelse af stordriftsfordele, forværret bytteforhold og en stærkt faldende eksport til Kina.

HENNING OTTE HANSEN, INSTITUT FOR FØDEVARE- OG RESSOURCEØKONOMI, KØBENHAVNS UNIVERSITET

Figur 1. Antal slagteanlæg i Danmark 1960-2023

Slagterilukninger er ikke noget nyt

Med lukningen af Danish Crowns anlæg i Sæby fortsætter en strukturudvikling, som har været gældende i mange årtier: Færre slagteanlæg og færre slagteriselskaber, men tilsvarende større selskaber og større anlæg. Samme udvikling ses i andre sektorer, og også i andre lande. Som det ses af figur 1, er antallet af slagteanlæg faldet vedvarende siden starten af 1960'erne.

Selv om "slagteanlæg" ikke er helt entydigt defineret – der er både store og små, lokale og nationale, med og uden forarbejdning m.m. – er udviklingen meget tydelig. I det seneste årti ser udviklingen ud til at have stabiliseret sig, men med lukning af anlægget i Sæby fjernes en kapacitet på 2,2 mio. slagtinger, svarende

til 16 pct. af Danish Crowns slagtinger og 12 pct. af Danmarks samlede antal slagtinger.

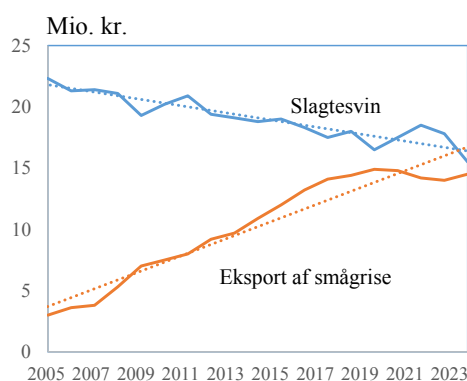
Danish Crowns overkapacitet koster selskabet mere end 300 mio. kr. om året, og det svarer til ca. 30 øre pr. kg. slagtesvin. De 30 øre svarer til halvdelen af den merpris (60 øre) i forhold til europæiske konkurrenter, som Danish Crown har som mål at give sine andelshavere. Da Danish Crown i forvejen er bagud i forhold til konkurrenternes priser, ligner det en bunden opgave at udnytte alle de effektiviseringsmuligheder, som findes.

Bagvedliggende årsager

Strukturudviklingen i retning af færre men større selskaber og anlæg kan forklares med

Figur 2. Produktion af slagtesvin og eksport af smågrise

en række bagvedliggende årsager. Udnyttelse af stordriftsfordele er en væsentlig forklaring. Jo større anlæggene er, desto mere effektive er de. Robotter og anden teknologi vil typisk bedst kunne udnyttes, hvis kapaciteten er stor. Når der hele tiden udvikles ny teknologi beregnet til en stor kapacitet, lægger det et pres på strukturudviklingen i retning af stadig større anlæg.

Dertil kommer, at omkostninger til administration, innovation m.m. kan reduceres, jo større anlæggene er. Ofte vil sammenlægning af to anlæg medføre synergier – altså samspil og fælles fordele, som er større end summen af de to anlæg hver for sig.

Bedre infrastruktur og gode transportmuligheder gør også små og lokale anlæg overflødige og urentable. Både levende dyr og fødevarer kan transporteres over større afstande,

så det er ikke mere nødvendigt med slagterier eller mejerier i alle større byer.

Som virksomhed kan man godt bremse udviklingen og endda undgå nedlægning af små anlæg. Det er dog vanskeligt på lang sigt, for det forudsætter, at der kan skabes andre fordele ved små anlæg. Konsekvensen vil ofte være dårlig konkurrenceevne og dårlig indtjening, som dermed alligevel resulterer i nedlukning.

Usikkerhed om fremtiden for den animalske produktion i Danmark spiller også en rolle for mange landmænds beslutninger. Opbygning af en større svineproduktion kræver både store og langsigtede investeringer, og de politiske, markeds- og økonomiske rammevilkår for svineproduktionen er om ikke usikre så uklare.

Færre leverancer af slagtesvin...

Der har i de senere år været en ret entydig tendens, hvor produktionen af slagtesvin gradvist falder, mens man i stedet eksporterer smågrisene til opfedning og senere slagtning i udlandet. Disse tendenser fremgår af figur 2.

Der er flere forklaringer på udviklingen i retning af større eksport af smågrise og mindre produktion af slagtesvin.

Ustabil eksport til Kina

En faldende eksport af svinekød til Kina er en væsentlig forklaring. Kina øgede sin import af svinekød markant i 2019, fordi landet var hårdt ramt af afrikansk svinepest. En stor del af Kinas svinebestand blev aflivet, hvorved den indenlandske produktion faldt. Importen steg betydeligt for at sikre den nødvendige indenlandske forsyning, og det var til stor fordel for de

lande, som var i stand til at eksportere svine- kød til landet. Der var måneder, hvor omkring 30 pct. af den danske eksport af svine- kød gik til Kina.

I løbet af 2021 fik Kina lidt mere styr på situationen, og deres import faldt markant. Det betød, at den danske svine- kødseksport til Kina oplevede et stort fald, således som det også ses af figur 3.

Kina var et relativt lukrativt marked, så den faldende danske eksport medførte prisfald til de danske svineproducenter.

Samtidig med dette prisfald stod vi midt i en international fødevarerkrise med meget store prisstigninger på bl.a. korn og sojabønner – råvarer til foderet til grisene. Prisforholdet mellem svinekød og svinefoder blev dermed historisk lavt, og det fik mange landmænd til at reducere eller indstille produktionen af slagtesvin.

... flere smågrise til eksport

Mens konjunkturerne for slagtesvin var dårlige, har det være mere fordelagtigt at producere og eksportere smågrise. Smågrisene er især solgt til Tyskland og Polen. Der har her været tale om en længerevarende tendens, som det også fremgår af figur 2.

Udviklingen tyder på, at Danmark har relative konkurrencefordele ved at producere og eksportere smågrise, fremfor at opfede dem og producere slagtegrise. Produktion, slagtning og forarbejdning af slagtegrise er mere arbejdskraftintensiv, og det giver Danmark en konkurrencemæssig ulempe. Slagtesvineproduktion er også mere kapitaltung, stiller større miljøkrav til bedrifterne, og den indebærer en afhængighed af fjerne og ustabile markeder i konkurrence med lokal produktion.

Eksport af smågrise er heller ikke uden risiko, idet især husdyrsygdomme og stramninger af reglerne for dyretransporter kan ødelægge eksportmulighederne endda på meget kort sigt. Ustabilitet og uforudsigelighed har dog generelt været kendetegnende for hele svinesektoren.

Figur 3. Den danske eksport af svinekød til Kina: Januar 2017 - februar 2023

